

Representació d'una
mort anunciada
Ana DMatos

EL PROJECTE

DIÀLEGS AMB LA CASA DURAN

El perquè del projecte

Després de llargs recorreguts per la Casa Museu Duran i Sanpere i d'incomptables visites comentades, dinamitzades, teatralitzades i, fins i tot, visites silencioses, em repetia, una i altra vegada, que la Casa Museu hauria de ser, cada cop, més casa i menys museu. Els espais, la distribució i decoració i, per damunt de tot, la presència mateixa de les famílies i els individus que la van habitar no poden representar només el record, més o menys ben il·lustrat, d'un passat històric, sinó que han de ser l'excusa perfecta per connectar amb el nostre present.

La Casa, doncs, permet reviure situacions diverses des de l'enyorança, des de la ràbia, des de la reivindicació, des dels silencis intencionats o des de la sorpresa i l'alegria. I amb aquests sentiments ens apropem al moment en què les famílies Duran i Sanpere, com a exemple de família burgesa extensible a altres indrets de la nostra geografia, van viure i van lluitar. És la mirada retrospectiva que la Casa, en qualitat de Museu, ens proposa amb un sentit ampli del patrimoni que mostra. El darrer llegat d'Agustí Duran i Sanpere va ser casa seva, juntament amb la memòria inesborrable de la seva família i de la seva herència material i, també, subtilment, però inevitablement, immaterial.

Dues herències que ens interessen igualment: l'una, la material, perquè ens dóna informació i coneixement concret sobre el moment històric, els gustos imperants, les noves necessitats i les respostes tècniques a aquestes demandes; l'altra, la immaterial, perquè ens possibilita descobrir les intimitats, els estats d'ànim, les preocupacions i les ambicions dels seus habitants. A més a més, la primera actua de mitjancera en el viatge en el temps que se'ns proposa i que s'inicia només que traspassem la porta; i la segona permet una identificació directa i instantània entre l'espectador que visita la casa i l'antic habitant que la va viure.

I és aquesta perspectiva àmplia la que ens convida a **reflexionar sobre un passat "viscut", ara immortalitzat en un recorregut íntim i quotidià, el qual ens ha de permetre anar més enllà i interrogar-nos sobre nosaltres i els altres, sobre els temps presents i sobre el futur que s'albira. És la mirada crítica que ens proposa la Casa, interpel·lant-nos i fent-nos protagonistes d'un diàleg obert entre el passat i el present.**

El punt de mira, en el projecte que hem iniciat, es desplaça de la col·lecció i la Casa, entesa com a contenidor –ideològic, però-, a l'individu, i entén la Casa com a espai de reflexió, com a entorn de debat i d'emmirallament. Així doncs, la Casa Duran i Sanpere, a Cervera, deixa de parlar –en exclusivitat- d'uns cognoms, d'una ciutat i d'un temps passat, per convertir-se en un **escenari privilegiat de creació de nous relats i de debat sobre conceptes universals:** la mort, l'amor, la dona i la feminitat, els prejudicis, la identitat, la cohesió, la justícia, les presències dominants i les absències voluntàries o silenciades. Aquest ha estat un repte que ha impregnat, en tot moment, la forma de presentar la Casa Museu. Però volíem fer un pas més, necessitàvem establir ponts de connexió, més directes i emotius, entre aquests conceptes universals i els públics al quals ens adrecem.

Amb aquesta voluntat, concebem el museu –en aquest cas, la Casa Museu- com un **escenari d'excepció per facilitar el desenvolupament artístic, el creixement personal, la transmissió de coneixements i l'opinió crítica.**

Creiem fermament que el museu pot treballar amb mètodes d'aprenentatge i descobriment oberts, que captin l'atenció de públics amplis. La Casa Duran és, indiscutiblement, l'espai museogràfic que millor permet potenciar aquestes experiències artístiques perquè és, en si mateixa, quelcom més que una arquitectura i un seguit d'objectes, és la pròpia experiència d'aquells que hi van viure i d'aquells que ara la reviu. Els objectes representen quelcom més del que són, ja que transpiren emoció i vivència en estat pur. Un simbolisme i uns valors que la casa, ja convertida en museu, ha de saber respectar i transmetre.

La Casa Duran aborda, doncs, diferents nivells socials. És expressió d'una forma d'entendre la família, és un espai de privacitat (ara, espai públic que mostra la privacitat) i és un domini simbòlic i estètic. I -hi afegiria- és un lloc d'encontre, de converses no acabades, de pensaments que es projecten.

En aquest context, ens preocupava com construïem aquests nous discursos, quin llenguatge utilitzàvem per aconseguir més complicitat, empatia i participació amb els públics definits i, de manera molt particular, com ens adreçàvem a un segment, per a nosaltres molt important, però que, a hores d'ara, se situa pròxim a la franja del "no-públic". Ens referim als joves d'entre 18 i 30 anys, que ens veuen com una alternativa poc atractiva, que no encaixa amb els seus interessos i que no connecta ni per format, ni per llenguatge, ni per estímuls.

Calia buscar una experiència diferent, que permetés captar l'atenció, remoure conceptes i replantejar el recorregut de la casa. I és així com neix el projecte **Diàlegs amb la Casa Duran**, que vol interpel·lar l'espectador –públic i habitant actual de la casa- per crear, a partir de la visió de l'art contemporani, un debat que ens faci reflexionar sobre nosaltres i el nostre paper en la societat. Diàlegs amb la Casa Duran és, doncs, una proposta lliure que es llança als artistes amb un únic encàrrec: crear una obra nova, única i personal, a partir dels espais, objectes, persones o recorreguts que ens posa a l'abast la Casa Museu. Encaixa amb el concepte de site-specific i, per tant, es proposa crear una instal·lació el significat de la qual només adquireix la seva màxima dimensió en la ubicació concreta per a la qual s'ha pensat.

Així doncs, l'artista ha de deixar que l'espai proposat, amb tot el que conté de material –quadres, mobiliari, fotografia, teixits, objectes tecnològics, objectes decoratius i religiosos...- però també, d'immaterial, li parli per fer possible les interpel·lacions entre èpoques, entre concepcions socials i vitals, entre visions artístiques, entre absències notables i presències innegables, i entre tants i tants altres aspectes que omplen -o que amaguen- les parets d'una casa aliena que, per què no, podria ser també la nostra.

En definitiva, obrim la Casa Museu Duran i Sanpere a noves propostes, a la creació artística, a la reflexió i al posicionament social. A la reivindicació i a la imaginació. A la creença ferma que l'art és una eina de transformació social.

Antecedents

Primera edició (2016). **Casa negra, casa blanca, d'Olga Olivera-Tabeni**, la qual donava veu a les dones que un dia van habitar la casa Duran i Sanpere des de finals del segle XIX a la primera meitat del segle XX. Es buscava la reflexió i la reivindicació del paper de la dona al llarg de la història.

Segona edició (2017). **Absències i presències, de Joanpere Massana**, ens proposava diferents intervencions que evocaven, dialogaven o contradient la funció dels diferents espais de la casa i donaven protagonisme a la presència invisible dels infants.

Tercera edició (2018). **El museu és una escola. Comissariat pedagògic dirigit per Glòria Jové**. Amb la participació dels centres educatius de la Segarra i la Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social de la UdL. El projecte pretenia que en l'imaginari de les escoles, les mestres i els mestres consideressin el museu com un context real d'aprenentatge.

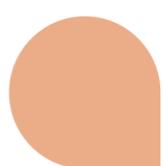
Quarta edició (2019). **Memòries en trànsit, de Xavier Marrades**, ens proposava un recorregut per la casa on la memòria es manifesta en cada estança i transmuta a través de la fotografia, vídeo i realitat augmentada.

Cinquena edició (2021). **Representació d'una mort anunciada, d'Ana DMatos.**

Després d'un any d'aturada forçada per la pandèmia, hem reactivat els Diàlegs que arriben a la seva 5a edició amb la intervenció **Representació d'una mort anunciada, d'Ana DMatos (<http://www.anadematos.com/>)**.

Es tracta d'una proposta molt potent i valenta que parla del paper de la dona, de l'apropiació d'espais històricament masculins i, perquè no, de la mort física però també simbòlica de la dona creadora.

El projecte que ens presenta Ana DMatos visibilitza la convivència amb els espais de la casa, mira cap a la infantesa i el seu aprenentatge, l'amor romàntic i la família. A la casa vam aprendre l'afecte, tan necessari per al creixement personal però és, ahora, un artefacte polític de normalització. La casa, i aquesta en particular, amb el seu marcat caràcter burgès del segle XIX és una oportunitat per pensar el poder.

REPRESENTACIÓN DE UNA MUERTE ANUNCIADA, por Ana DMatos (creadora)

Sinopsis

Proyecto que trata de la doble muerte, que consiste en que tras la muerte física de una mujer artista se produce un borrado sistemático de sus aportaciones al arte, con independencia de los éxitos y reconocimientos que haya podido tener a lo largo de su vida profesional. Esta segunda muerte es el final de las muchas perversiones del patriarcado, que una creadora sufrirá, desde el aprendizaje y a lo largo de su carrera. Bajo esta acción se oculta una ideología misógina, y lo hace de forma tácita y subrepticia. Todo este proyecto reconstruye un relato personal, lo visibiliza, dejando abierta una ventana para ver estas aguas turbulentas de frustración y de desigualdad del arte. La obra aquí reunida puede ser vista cómo el final de esa partida, y está planteada como un cuerpo a cuerpo contra esa estructura de poder.

Mi proyecto también indaga en los orígenes de la desigualdad, y busca un cambio de paradigma. Consta de dos partes. Una documentación, a través de ensayos escritos por historiadoras y filósofas, sobre la historia de las mujeres, la identidad, la dominación y el género. Ese conocimiento crea el andamiaje necesario para conocer, nombrar y soportar esta articulación del poder, y es esencial en todo el proyecto.

Voy a utilizar el autorretrato y la apropiación de una de mis esculturas, que ya ha tenido un cierto recorrido e identificación política, para representar esa 'segunda muerte' en su destrucción.

Si bien esa desaparición del trabajo personal, el patrimonio cultural de una artista es también la pérdida de un valor social.

Este hecho se funde con los comportamientos de ese patriarcado histórico de coacción, y está en el origen de la constitución de nuestras democracias occidentales. Los patriarcados de consentimiento, o mejor, el patriarcado, arrastra una historia de desigualdad, y la transforma en norma, conspicua o subyacente, norma que conocemos bien y que se destila en esa apropiación e identificación del sujeto universal del hombre, que hunde sus raíces en la idea de la naturaleza diferente y complementaria de los sexos. Si el patrimonio de la artista está destinado a desaparecer, no es menos cierto que ese comportamiento patriarcal sistemático, la va matando lentamente.

Deconstruir los afectos: el amor romántico. A propósito de la casa que habitó Herminia

Llegó el tiempo en que Herminia sintió mariposas crecer por dentro, una emoción compartida con Agustí, compañero y amigo. El la admiraba por su talento, sus reflexiones, su autonomía. Se casaron. Y la igualdad, la amistad, la independencia económica de cada uno, el equilibrio inicial de sus relaciones fue desequilibrándose. Mientras la vida de él prosperaba, acrecentaba su confianza y seguridad en si mismo, gracias a sus progresos profesionales, políticos y sociales, materializados a través de los diversos cargos que le ofrecían, Herminia, desdibujaba su brillo personal en la profundidad de las sombras de la casa en la que vivían. Aquella casa es esta casa, con la que voy a dialogar, y les propongo mirarla como una entidad viva, armada, no inocua, donde en la certidumbre de protección se esconde el poder líquido, que fluye entre los objetos, los espacios, y se manifiesta en las relaciones que se crean entre los sujetos que habitan sus paredes.

OBRA PRINCIPAL

De la escultura *Virginis assumptio pvlcerrima inani deiecta recens a paradiso venit semper patet* a la performance y serie fotográfica *Representación de una muerte anunciada*.

Representación de una muerte anunciada cruza todo el proyecto, y es de algún modo una lucha cuerpo a cuerpo, una acción que excede a la representación. ¿Cómo seguir creando cuando has constatado que el poder ha destinado nuestras obras a desaparecer? Me planteé mi propia muerte, cómo sería, qué obras desaparecerían primero, qué se conservaría de mí. La primera ablación no fue física sino mental, el pensar que iba a destruir lo que me había costado tanto. La identificación con la obra ha sido parte del proceso. La obra es el sujeto, y como si de un martirio se tratara, cada amputación simboliza las agresiones comentadas. De una parte, la destrucción es una desidentificación de lo normativo que nos ha definido. De otra, hay un nuevo orden simbólico. Su mano, mi mano. Su cabeza, mi cabeza. Su cuerpo, mi cuerpo. Sus brazos, mis brazos.

La elección de la obra a destruir

Cuando al repasar de entre mis obras cual sería la más apropiada para representarme escogí *Virginis assumptio pvlcerrima inani deiecta recens a paradiso venit semper patet*, (Asunción: belleza del espacio, recién llegada del Paraíso, abierta 24 horas), en adelante *Virginis*. Me di cuenta de que esta obra contenía varias ideas esenciales, y que tienen que ver cómo miramos al mundo, y cómo éste nos mira. Esta obra además representó el logro de imaginarla porque, a diferencia de las técnicas tradicionales de adición y sustracción, está construida desde el vacío. *Virginis* se presenta suspendida, con apariencia inmaterial por su estructura ligera y semitransparente. Esta obra significa también pensar, y pensar la palabra.

Porque se cruza en la esfera de lo religioso, el lugar para donde fue pensada, una obra que se enfrentaba a la Asunción barroca semi sedente, sita en el retablo Mayor de la Iglesia de la Universidad de Santiago de Compostela. Fue una intervención específica para ese lugar realizada en 2013. Esta Asunción cristiana representa el ideal de mujer y madre.

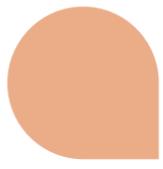
Frente a esta Asunción abnegada, semisedente cristiana, *Virginis* es su antítesis. Está vacía de contenido religioso, y todo su título no es más que un reclamo, que encontramos en las tarjetas con las que se anuncian servicios sexuales, en las cabinas de teléfono de Londres. Esta exposición del cuerpo y venta se entrelaza con la conciencia de la esclavitud histórica, por sexo y reproducción, una construcción del patriarcado desde hace más de 5.000 años. ¿Cómo queda nuestra conciencia marcada por este pasado? ¿qué conexiones indirectas y ocultas permanecen en el inconsciente colectivo? ¿Cómo actúa la pornografía?, ¿lo mantiene latente, consciente, de forma sensible?

Retomo el discurso con la acción performativa de mi obra, que empieza con la secesión de una mano, mano de artista. La imagino significativa de las historias, las vividas, las aún no pensadas. Mano que escribe y dibuja. Mano de silencio, cortada. Y así seguirá el resto de su cuerpo. Me pregunto si estas secesiones clínicas y simbólicas tienen sentido como reliquias, porque la violencia patriarcal está inscrita en el cuerpo de las mujeres en cualquiera de sus formas.

La Serie fotográfica es la Representación de una muerte anunciada y, recoge estas ideas. De la acción se originan 12 + 1 objetos, que corresponden a las secesiones del cuerpo y, al vestido o ropaje, que es una estructura abstracta circular. A partir de ahora reciben los títulos de **Secesiones** a las 12 ablaciones del cuerpo como estado político; y, **Virginis borrada**, que es la parte que no contiene el cuerpo y que responde a la construcción del vestido.

Virginis borrada, es una acción en apariencia individual, pero que se apoya en la episteme y el conocimiento del trabajo de muchas mujeres desaparecidas. El borrado de tantas mujeres valiosas es parte de la habilidad patriarcal para seguir inscribiendo sus valores de dominación. Y una estrategia psicológica que provoca la incertidumbre, la angustia y el desánimo. Pero nunca hemos estado solas. ¿No tejieron miles de veces algunas de nuestras valientes madres las redes de protección?

Hablar de borrado aquí, es la forma amable para decir amputaciones múltiples de un sacrificio y simbólico suicidio. El poder espera paciente a mi muerte.

RELACIÓ D'OBRES

Virginis borrada

Lloc: Cambra blava

Representació d'una mort anunciada. Sèrie fotogràfica (21 fotografies diferents formats)

Lloc: diverses estances

Consciència Clínica. Diverses eines de l'artista i secessions

Lloc: menjador

Corones d'espines. Diversos objectes

Lloc: saló principal

Natura morta d'artista I

Lloc: alcova cambra blava

Natura morta d'artista II

Lloc: alcova cambra alegre

Natura morta d'artista III

Lloc: alcova menjador d'hivern

Habitació del confinament

Autoretrat I

Autoretrat II

Autoretrat III

(amb cap d'Holofernes pintada per Artemisia Gentileschi)

Lloc: vestidor

El reclinatori

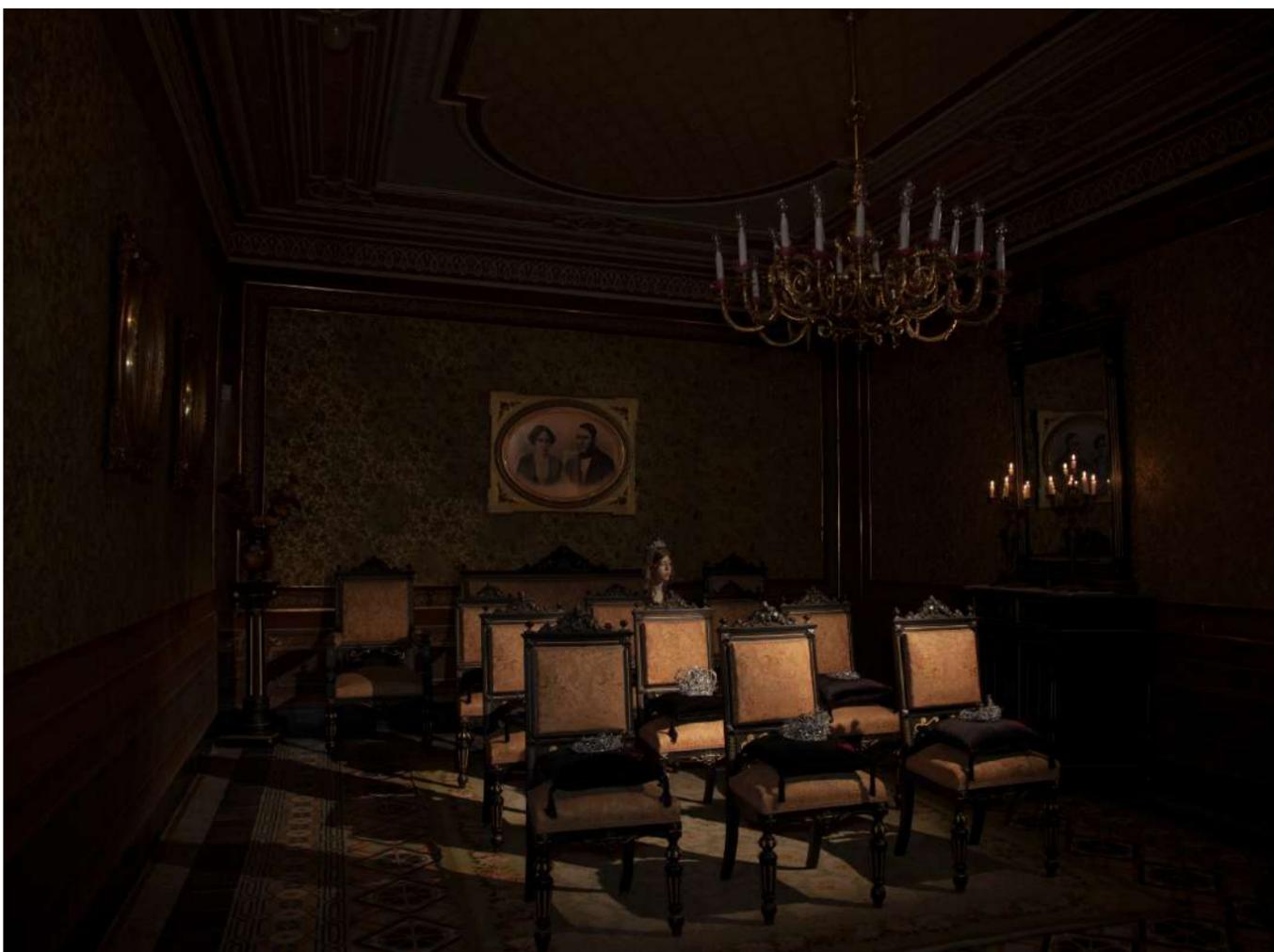
Lloc: capella

Darrera el mirall. Gravació

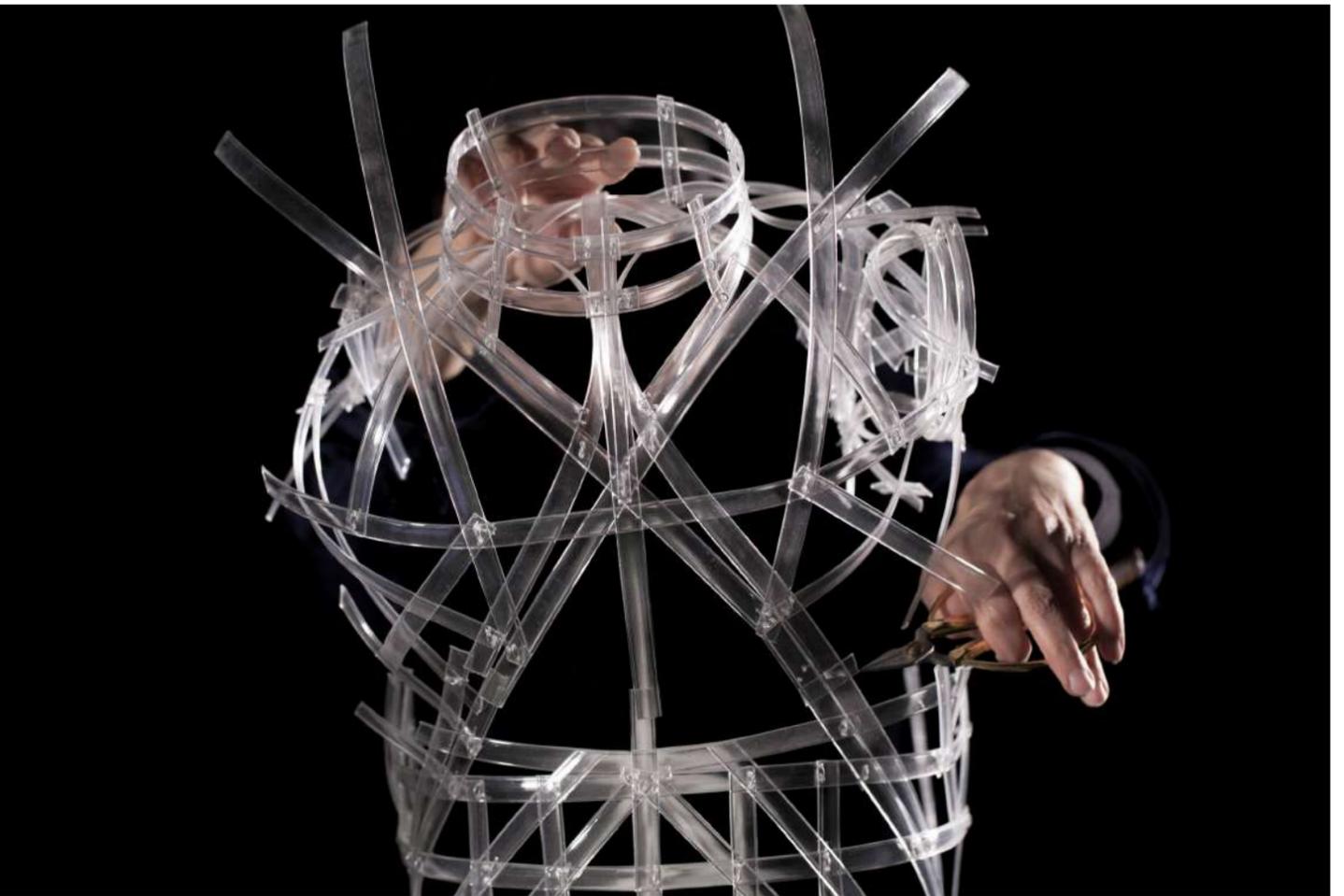
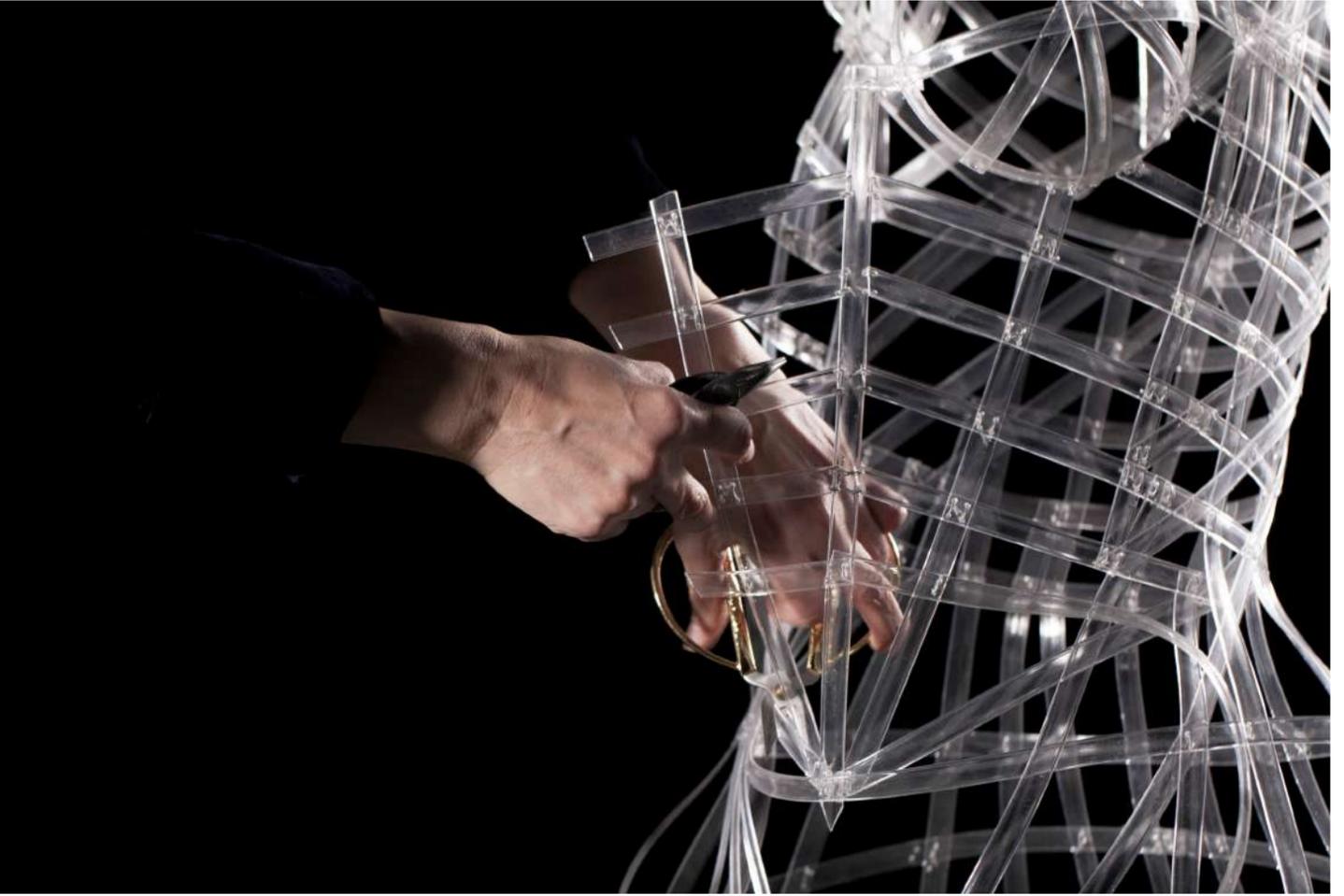
Lloc: despatx

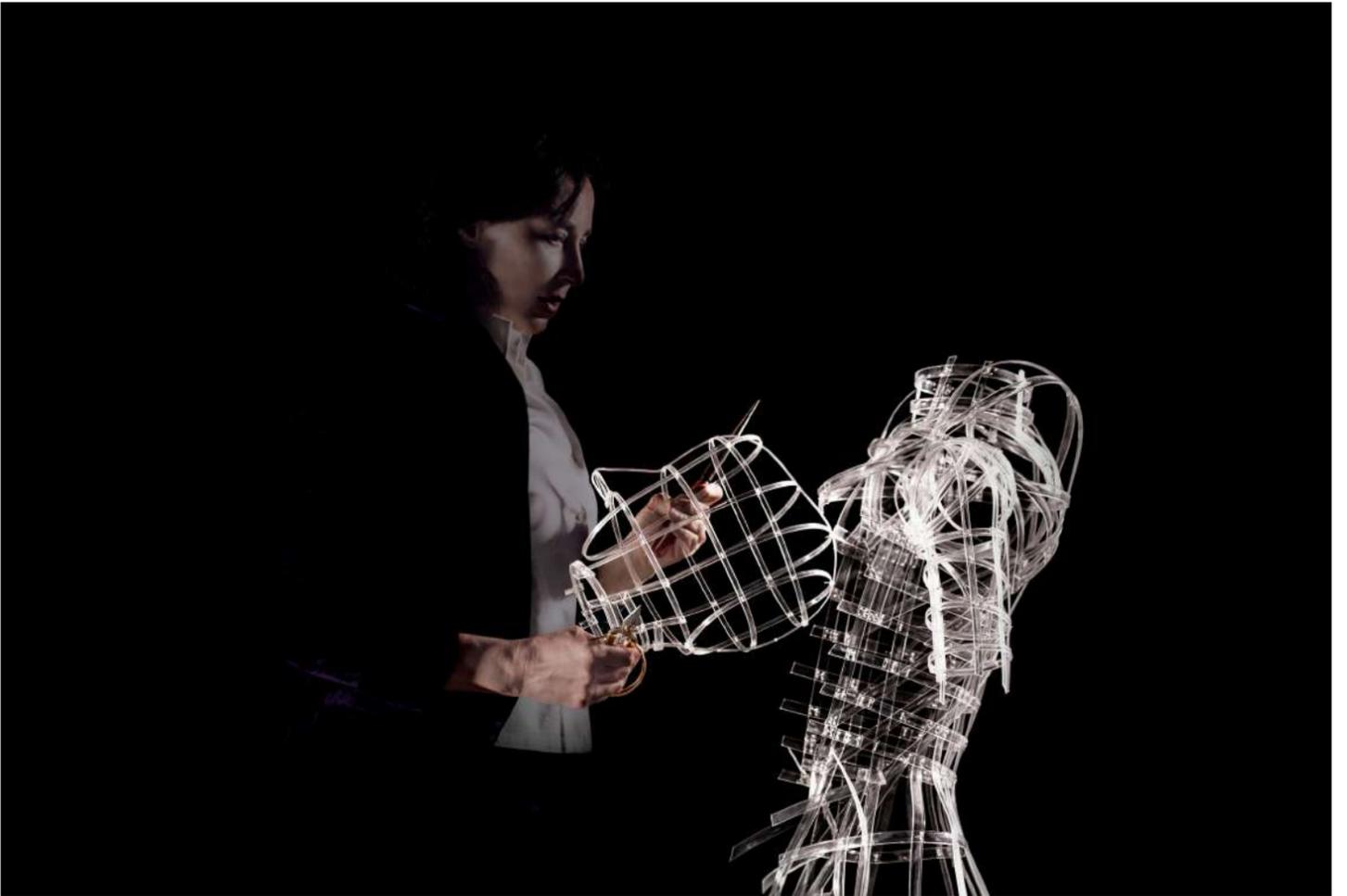
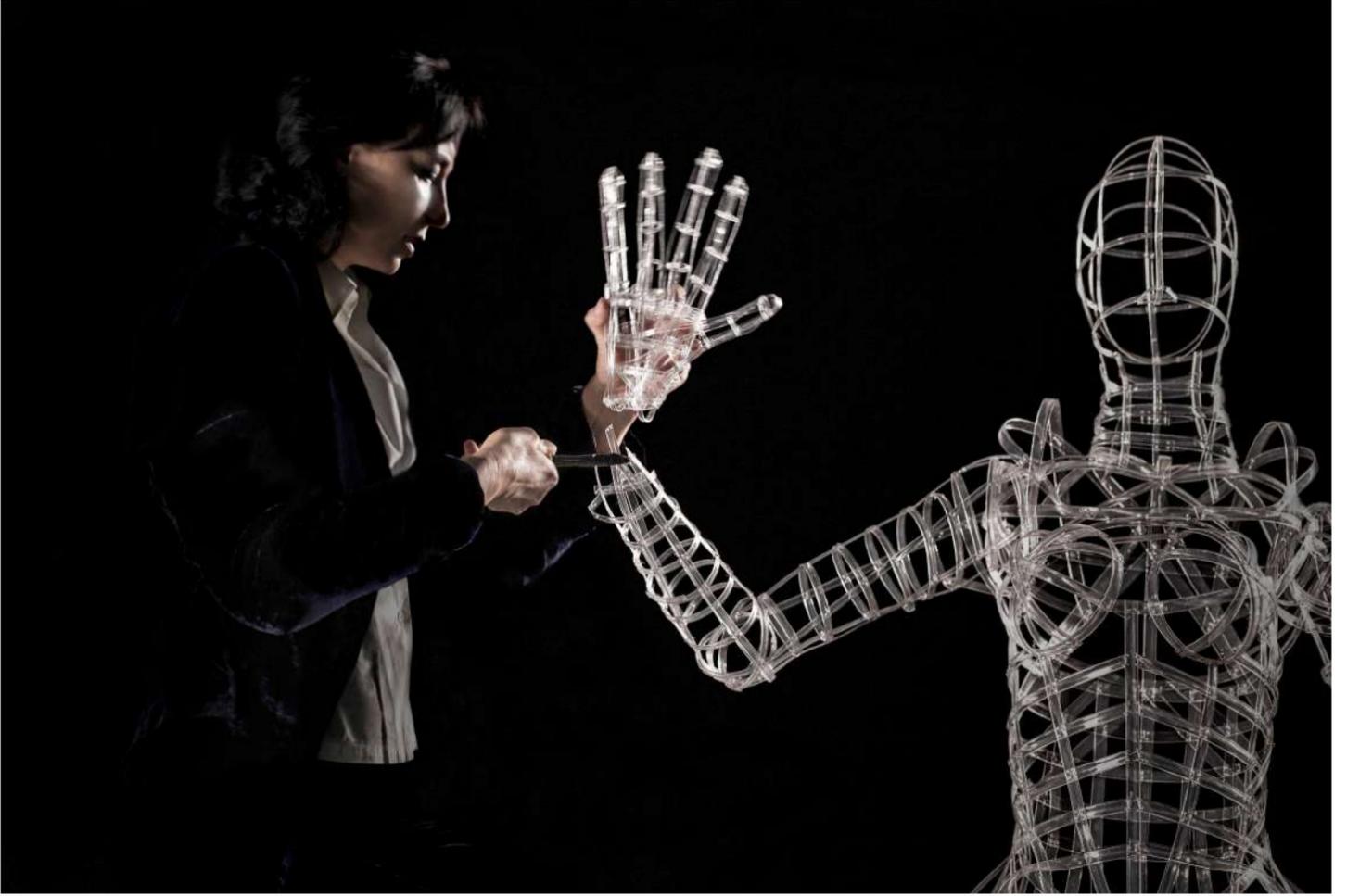
Virginis borrada

Coronas de espinas

Representación de una muerte anunciado. Serie fotográfica

Representación de una muerte anunciado. Serie fotográfica

Conciencia Clínica